

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І СПОРТУ УКРАЇНИ**

ФАКУЛЬТЕТ ЗДОРОВ'Я, ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ І ТУРИЗМУ

КАФЕДРА ФІЗИЧНОЇ ТЕРАПІЇ ТА ЕРГОТЕРАПІЇ

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УНІВЕРСАЛЬНИЙ ДИЗАЙН І ЕРГОНОМІКА**

рівень вищої освіти: другий (магістерський)

спеціальність: 227 Фізична терапія, ерготерапія

освітньо-професійна програма: 227.2 Ерготерапія

код дисципліни в освітньо-професійній програмі: ВК.ЕТ 9

мова навчання: українська

Розробники:

Терещенко Аліна Віталіївна, викладач кафедри фізичної терапії та ерготерапії, alina.tereshchenko@gmail.com

Вебер Вікторія Вікторівна, викладач кафедри фізичної терапії та ерготерапії, webervictoria79@gmail.com

Анотація навчальної дисципліни. Дисципліна спрямована на формулювання теоретичних знань і практичних навичок для ефективної реалізації та керування процесом ерготерапії, зокрема, використання принципів універсального дизайну та ергономіки. Обсяг дисципліни – 3 кредити ЄКТС. Основні теми: Бар'єри та їх соціальне значення. Поняття, принципи та процес універсального дизайну. Модифікація житлового та робочого простору. Універсальний дизайн навколишнього середовища та доступність громадських будівель. Місце ергономіки в ерготерапії, принципи та процес надання послуг із ергономіки. Використання принципів ергономіки для людей різних вікових груп та станів здоров'я. Підсумкова оцінка формується з урахуванням результатів поточного контролю та іспиту.

Abstract of the discipline. The discipline aims at formulating theoretical knowledge and practical skills for the effective implementation and management of the ergotherapy process, in particular, the application of the principles of universal design and ergonomics. Discipline - 3 ECTS credits. Main topics: Barriers and their social importance. Concepts, principles and process of universal design. Modification of living and working space. Universal environmental design and accessibility of public buildings. The place of ergonomics in ergotherapy, principles and process of providing ergonomics services. Use of ergonomics principles for people of different ages and health conditions. The final grade is formed taking into account the results of the current control and examination

Мета навчальної дисципліни – набуття теоретичних знань та практичних навичок реалізації та керування процесом використання принципів універсального дизайну та ергономіки.

Обсяг навчальної дисципліни – 3 кредити ЄКТС, які розподіляються у годинах:

Форми навчання	Види навчальних занять				Самостійна робота	Разом
	лекції	лабораторні	практичні	семінарські		
Денна	10	0	20	0	60	90

Статус навчальної дисципліни: за вибором.

Передумови для вивчення навчальної дисципліни: успішне опанування такими навчальними дисциплінами:

на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти: «Основи практичної діяльності у фізичній терапії та ерготерапії», «Медичне право, професійна етика та деонтологія», «Іноземна мова у сфері охорони здоров'я», «Соціальний захист і права осіб із інвалідністю», «Соціальна психологія та психологія праці»;

на другому (магістерському) рівні вищої освіти: «Інформаційні технології у науковій діяльності з фізичної терапії та ерготерапії», «Громадське здоров'я».

Програма навчальної дисципліни.

Тематичний план навчальної дисципліни

Номер і назва теми	Кількість годин			
	Денна форма навчання			
	усього	у тому числі		
		л.	прак.	с. р.
Тема 1. Бар'єри та їх соціальне значення.	12	2	0	10
Тема 2. Поняття, принципи та процес універсального дизайну.	14	2	2	10
Тема 3. Модифікація житлового та робочого простору.	16	0	6	10
Тема 4. Універсальний дизайн навколишнього середовища та доступність громадських будівель.	16	2	4	10
Тема 5. Місце ергономіки в ерготерапії, принципи та процес надання послуг із ергономіки.	14	2	2	10
Тема 6. Використання принципів ергономіки для людей різних вікових груп та станів здоров'я.	18	2	6	10
Всього годин:	90	12	18	60

Зміст навчальної дисципліни за темами

Тема 1. Бар'єри та їх соціальне значення.

Фактори, які формують в особі людину із інвалідністю. Бар'єри на основі Міжнародної класифікації функціонування.

Тема 2. Поняття, принципи та процес універсального дизайну.

Історія виникнення та розвиток універсального дизайну. Принципи універсального дизайну. Процес використання принципів універсального дизайну ерготерапевтом. Приклади застосування принципів універсального дизайну в країнах Європи та Південної Америки. Роль соціальних служб у дотриманні принципів універсального дизайну.

Тема 3. Модифікація житлового та робочого простору.

Оцінка, методи та засоби модифікації житлового простору. Оцінка, методи та засоби модифікації робочого простору. Методи обстеження, які використовуються при оцінці житлового та робочого простору. Науково-доказова практика при модифікації житлового та робочого простору. Співпраця із роботодавцями при модифікації робочого простору.

Тема 4. Універсальний дизайн навколишнього середовища та доступність громадських будівель.

Оцінка доступності навколишнього середовища. Принципи та методи формування доступного громадського простору. Роль громадських організацій у формуванні доступності навколишнього середовища. Доступність у державних будівельних нормах України. Приклади доступних громадських будівель Києва.

Тема 5. Місце ергономіки в ерготерапії, принципи та процес надання послуг із ергономіки.

Використання клієнто-центрованої практики в ергономіці. Принципи використання ергономіки у роботі ерготерапевта. Оцінка житлового і робочого простору в ергономіці. Макроергономіка. Науково-доказова практика використання ергономіки.

Тема 6. Використання принципів ергономіки для людей різних вікових груп та станів здоров'я.

Ергономіка для дітей та підлітків в освітньому середовищі. Використання ергономіки для людей похилого віку. Ергономіка у менеджменті інвалідності.

Ергономіка гри та дозвілля. Використання принципів ергономіки на робочих місцях осіб працездатного віку. Використання адаптивних технологій у ергономіці.

Тематика практичних занять

Номер і назва теми дисципліни	Номер і назва теми практичних занять	Кількість годин
		Денна форма навчання
Тема 2. Поняття, принципи та процес універсального дизайну.	1. Принципи універсального дизайну. Процес використання принципів універсального дизайну ерготерапевтом.	2
Тема 3. Модифікація житлового та робочого простору.	2. Оцінка, методи та засоби модифікації житлового простору.	2
	3. Оцінка, методи та засоби модифікації робочого простору.	4
Тема 4. Універсальний дизайн навколишнього середовища та доступність громадських будівель.	4. Оцінка доступності навколишнього середовища.	2
	5. Принципи та методи формування доступного громадського простору.	2

Тема 5. Місце ергономіки в ерготерапії, принципи та процес надання послуг із ергономіки.	6. Принципи використання ергономіки у роботі ерготерапевта. Оцінка житлового і робочого простору в ергономіці.	2
Тема 6. Використання принципів ергономіки для людей різних вікових груп та станів здоров'я.	7. Ергономіка для дітей та підлітків в освітньому середовищі.	2
	8. Використання ергономіки для людей похилого віку.	2
	9. Ергономіка у менеджменті інвалідності.	2
	10. Ергономіка гри та дозвілля.	2
Всього годин:		20

Завдання для самостійної роботи студентів

Номер і назва теми дисципліни	Завдання	Кількість годин
		Денна форма навчання
Тема 1. Бар'єри та їх соціальне значення.	1. Позитивні та негативні фактори навколишнього середовища на основі МКФ.	4
	2. Конвенція ООН про права осіб із інвалідністю.	4
	3. Підготовка до практичних занять із теми 2.	2
Тема 2. Поняття, принципи та процес універсального дизайну.	4. Історія зародження та розвитку універсального дизайну.	2
	5. Приклади застосування принципів універсального дизайну в країнах Європи та Південної Америки.	4
	6. Роль соціальних служб у дотриманні принципів універсального дизайну.	2
	7. Підготовка до практичних занять із теми 3.	2
Тема 3. Модифікація житлового та робочого простору.	8. Методи обстеження, які використовуються при оцінці житлового та робочого простору.	4
	9. Науково-доказова практика при модифікації житлового та робочого	2

	простору.	
	10. Співпраця із роботодавцями при модифікації робочого простору.	2
	11. Підготовка до практичних занять з теми 4.	2
Тема 4. Універсальний дизайн навколишнього середовища та доступність громадських будівель.	12. Роль громадських організацій у формуванні доступності навколишнього середовища.	4
	13. Доступність у державних будівельних нормах України.	2
	14. Приклади доступних громадських будівель Києва.	2
	15. Підготовка до практичних занять з теми 5.	2
Тема 5. Місце ергономіки в ерготерапії, принципи та процес надання послуг із ергономіки.	16. Макроергономіка.	4
	17. Науково-доказова практика використання ергономіки.	4
	18. Підготовка до практичних занять з теми 6.	2
Тема 6. Використання принципів ергономіки для людей різних вікових груп та станів здоров'я.	19. Використання принципів ергономіки на робочих місцях осіб працездатного віку.	6
	20. Використання адаптивних технологій у ергономіці.	4
Всього годин:		60

Очікувані результати навчання з дисципліни: формування теоретичних знань і практичних навичок для збільшення заняттєвої участі осіб шляхом використання принципів універсального дизайну та ергономіки, завдяки:

знанням: обмежень та бар'єрів навколишнього середовища; методів оцінки та модифікації житлового та робочого простору; обстеження навколишнього середовища та громадських приміщень і методів їх адаптації; принципів і процесу ергономіки; використання ергономіки у осіб різних вікових груп та станів здоров'я

умінням: обстежувати та оцінювати вплив бар'єрів на заняттєву участь людини; оцінювати житловий, робочий простір, навколишнє середовище та громадські заклади; модифікувати та адаптовувати простір; використовувати принципи ергономіки для осіб різних вікових груп та станів здоров'я.

Порядок оцінювання результатів навчання з дисципліни

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни формується з урахуванням результатів поточного контролю та заліку.

Протягом семестру здобувач вищої освіти може отримати максимальну кількість балів – 100 як суму балів за результатами поточного контролю на практичних (семінарських, лабораторних) заняттях та під час консультацій науково-педагогічних працівників з тем, на які не передбачено аудиторних годин. Робочою програмою навчальної дисципліни для студентів заочної форми навчання, або в установленому порядку з тем, заняття з яких було пропущене здобувачем вищої освіти. Використовуються такі форми поточного контролю та розподіл балів, які може отримати студент за тему:

Номер і назва теми практичних занять	Засоби оцінювання	Кількість балів за тему
1. Принципи універсального дизайну. Процес використання принципів універсального дизайну ерготерапевтом.	Презентації. Розбір випадків.	10
2. Оцінка, методи та засоби модифікації житлового простору.	Симуляції. Розбір випадків. Презентації.	10
3. Оцінка, методи та засоби модифікації робочого простору.	Симуляції. Розбір випадків. Презентації.	10
4. Оцінка доступності навколишнього середовища.	Симуляції. Розбір випадків. Презентації.	10
5. Принципи та методи формування доступного громадського простору.	Симуляції. Розбір випадків. Презентації.	10
6. Принципи використання ергономіки у роботі ерготерапевта. Оцінка житлового і робочого простору в ергономіці.	Презентації. Есе.	10
7. Ергономіка для дітей та підлітків в освітньому середовищі.	Презентації. Розбір випадків. Симуляції.	10
8. Використання ергономіки для людей похилого віку.	Розбір випадків. Презентації. Симуляції.	10
9. Ергономіка у менеджменті інвалідності.	Розбір випадків. Презентації. Симуляції.	10

10. Ергономіка гри та дозвілля.	Розбір випадків. Презентації. Симуляції.	10
Всього балів		100

Лектор під час завершення лекції з теми дисципліни знайомить здобувачів вищої освіти з відповідними завданнями для самостійної роботи та темами практичних занять.

Перед початком практичного (семінарського, лабораторного) заняття науково-педагогічний працівник ознайомлює здобувачів вищої освіти із формами поточного контролю, які будуть застосовуватись, і кількістю балів, які вони можуть отримати. Під час завершення кожного заняття кожному присутньому здобувачу вищої освіти оголошується кількість отриманих ним балів.

Здобувач вищої освіти, який протягом семестру отримав менше 34 балів, до заліку/екзамену не допускається, і може в установленому порядку пройти повторне вивчення цієї дисципліни.

Заліки/екзамени проводяться у порядку, визначеному у Положенні про організацію освітнього процесу в університеті.

Критерії оцінки

1. Експрес-контроль оцінюється у 2 бали: 2 бали – студент повністю засвоїв матеріал, логічно викладає його, робить висновки, висловлює гіпотези, дискутує. 1 бал – студент засвоїв матеріал на репродуктивному рівні (переказування), відтворює вивчене не завжди логічно, припускається помилок. 1 бал – студент не відповів на поставлені питання, або відповідь була цілком невідповідною.
2. Комп'ютерна презентація студентів оцінюється у 4 бали: 4 бали – робота має самостійний і творчий характер. Тема повністю розкрита. Матеріал викладений логічно, послідовно, обґрунтовано. Під час презентації студент орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до визначеної проблеми, володіє майстерністю усної доповіді. 3 бали – простежується творчий підхід при підготовці презентації. Тема повністю розкрита, матеріал подано послідовно. Інколи спостерігається порушення логіки. Презентація оформлена згідно вимог. Під час презентації студент вільно володіє і орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до питання. 2 бали – загальний зміст недостатньо структурований. Простежується невміння групувати матеріал, знаходити зв'язки, встановлювати співвідношення між частинами. Студент не повністю розкрив тему, вивчено недостатню кількість джерел інформації. Під час презентації студент володіє інформацією на початковому рівні. 1 бал – презентація підготовлена нашвидку, фрагментарно. Відзначений не самостійний підхід до виконання. Тема розкрита частково. Під час презентації студент неспроможний відтворити інформацію у певній послідовності. Оперує лише загальними фразами. Структура доповіді не

- витримана, матеріал побудовано не логічно. 0 балів – презентація не підготовлена.
3. Симуляції оцінюється у 4 бали: 4 бали – студент повною мірою засвоїв симуляцію і демонструє правильну техніку поведіння під час її виконання. 3 бали – студент повної мірою засвоїв симуляцію, демонструє її виконання з невеликими технічними помилками. 2 бали – студент частково засвоїв симуляцію, демонструє помилки при її виконанні, змінює виконання при отриманні зворотнього зв'язку від викладача. 1 бал – студент частково засвоїв симуляцію, демонструє значні помилки при її виконанні, не змінює виконання при отриманні зворотнього зв'язку від викладача. 0 балів – студент не бере участі у симуляції.
  4. Розбір випадків оцінюються у 3 бали: 3 бали – студент повністю розуміє умови завдання, самостійно знаходить правильне рішення, може пояснити свій вибір. 2 бали – студент розуміє умови завдання, знаходить рішення, має труднощі з поясненням свого вибору. 1 бал – студент частково розуміє умови завдання, не може знайти правильне рішення без підказки, не може пояснити свій вибір. 0 бал – студент не може розв'язати завдання кейсу.
  5. Реферати чи есе студентів оцінюються у 4 бали. 4 бали – робота має самостійний і творчий характер. Тема повністю розкрита. Матеріал викладений логічно, послідовно, обґрунтовано. Реферат чи есе оформлені згідно вимог. Обсяг відповідає нормі. Під час захисту студент орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до визначеної проблеми. 3 бали – тема розкрита, матеріал подано відповідно пунктам плану, використано запропоновані джерела інформації. Інколи спостерігається порушення логіки. Реферат чи есе оформлені згідно вимог. Обсяг відповідає встановленій нормі. Під час захисту студент вільно володіє і орієнтується у матеріалі, висловлює власне ставлення до питання. 2 бали – лише простежується спроба підійти до написання реферату чи есе самостійно і творчо. Однак план реферату чи есе не досконалий. Загальний зміст недостатньо структурований. Простежується невміння групувати матеріал, знаходити зв'язки, встановлювати співвідношення між частинами. Обсяг відповідає нормі. Під час захисту студент володіє інформацією на початковому рівні. 1 бали – реферат чи есе написані на швидку, фрагментарно. План відсутній або не відповідає змісту і формі. Тема розкрита частково. Під час захисту студент оперує лише загальними фразами. Структура доповіді не витримана, матеріал побудовано не логічно. 0 балів – реферат чи есе не написані і не захищені.

Підсумковий контроль

Залікові вимоги:

1. Фактори, які формують в особі людину із інвалідністю.
2. Бар'єри на основі Міжнародної класифікації функціонування.

3. Історія виникнення та розвиток універсального дизайну.
4. Принципи універсального дизайну.
5. Процес використання принципів універсального дизайну ерготерапевтом.
6. Приклади застосування принципів універсального дизайну в країнах Європи та Південної Америки.
7. Роль соціальних служб у дотриманні принципів універсального дизайну.
8. Оцінка, методи та засоби модифікації житлового простору.
9. Оцінка, методи та засоби модифікації робочого простору.
10. Методи обстеження, які використовуються при оцінці житлового та робочого простору.
11. Науково-доказова практика при модифікації житлового та робочого простору.
12. Співпраця із роботодавцями при модифікації робочого простору.
13. Оцінка доступності навколишнього середовища.
14. Принципи та методи формування доступного громадського простору.
15. Роль громадських організацій у формуванні доступності навколишнього середовища.
16. Доступність у державних будівельних нормах України.
17. Приклади доступних громадських будівель Києва.
18. Використання клієнто-центрованої практики в ергономіці.
19. Принципи використання ергономіки у роботі ерготерапевта.
20. Оцінка житлового і робочого простору в ергономіці.
21. Макроергономіка.
22. Науково-доказова практика використання ергономіки.
23. Ергономіка для дітей та підлітків в освітньому середовищі.
24. Використання ергономіки для людей похилого віку.
25. Ергономіка у менеджменті інвалідності.
26. Ергономіка гри та дозвілля.
27. Використання принципів ергономіки на робочих місцях осіб працездатного віку.
28. Використання адаптивних технологій у ергономіці.

Рекомендовані джерела інформації:

Основна література:

1. Jacobs K. Ergonomics for Therapists: third edition. Mosby, Elsevier, 2008. – 475 p.
2. Conway M. Occupational therapy and Inclusion design: principles for practice. Blackwell publishing, 2008. – 230 p.

3. Preiser W., Smith K. Universal design handbook: second edition. The McGraw-Hill companies, 2011. – 462 p.
4. Hall C. Occupational Therapy Toolkit: 6th edition. Cheryl Hall, 2013. 631p.
5. Pendleton H., Schultz-Krohn W. Occupational Therapy Skills for Physical Dysfunction (Pedretti): 7th edition. Mosby, 2012. 1328p.
6. Willard & Spackman's Occupational Therapy: 11th edition by Crepeau, Elizabeth Blesedell; Cohn, Ellen S.; Boyt Schell, Barbara A. Lippincott Williams & Wilkins, 2009. 1191p.
7. Assessment in Occupational Therapy and Physical Therapy / [edited by] Julia Van Deusen and Denis Brunt. W.B. Saunders Company, 1997. 567p.

Додаткова література:

1. Скаженик Е.Н. Практикум по деловому общению. Таганрог: ТРТУ, 2005. – 99 с.
2. Негрей М. В., Тужик К. Л. Теорія прийняття рішень [Навчальний посібник]. Центр навчальної літератури, 2018. – 272 с.
3. Clarke C. Outcome Measurement: Information Pack for Occupational Therapy. London: College of Occupational Therapists. 2001. 36p.
4. Hagedorn R. Tools for Practice in Occupational Therapy. Churchill Livingstone, 2000. 307p.
5. Laver Fawcett A. Principles of Assessment and Outcome Measurement for Occupational Therapists and Physiotherapists. John Wiley & Sons, 2007. 491p.
6. Vroman K., Stewart E. Occupational therapy evaluation for adults: a pocket guide: Second edition. Lippincott Williams&: Wilkins, a Wolters Kluwer business, 2014. 455p.

Електронні ресурси:

1. Cochrane Library. [Internet]. Available at: <https://www.cochrane.org/>
2. Egrotherapy Evidence Database. [Internet]. Available at: <http://www.otseeker.com/Resources/WhatIsEvidenceBasedPractice.aspx>
3. Сайт Всесвітньої Федерації Ерготерапевтів <http://wfot.org>
4. Pub Med. [Internet]. Available at: <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/>